

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ за периода 2021-2027 година

Програмна стратегия:

Подкрепата от ОПРЧР 2021-2027 е насочена към преодоляване на предизвикателствата в сферата на пазара на труда и на пречките пред социалното включване на уязвими групи от обществото.

Описание на приоритетите:

I. Приоритет 1 „Насърчаване на заетостта и развитието на умения“:

Действия за подкрепа в рамките на 4 специфични цели (СЦ), както следва:

СЦ 1. Подобряване на достъпа до трудова заетост на всички лица, търсещи работа, и по-специално на младите хора и дългосрочно безработните, както и на неактивните лица, като се поощрява самостоятелната заетост и социалната икономика:

Подкрепа за активни мерки за достъп до пазара на труда, вкл. чрез съвместни действия на социалните партньори, чрез следните **примерни дейности/направления:**

1. Включване на безработни младежи в стажуване и чиракуване, субсидирана заетост, включително за първа работа, с цел устойчива интеграция на пазара на труда;
2. Предоставяне на пакети от обучения, включително обучение чрез работа, за младежи - отпаднали от училище, NEETs, които са без образование или с ниско равнище на образование и без квалификация (по-ниско от основно образование 8 клас); развитие на интегрирани пакети за обучение, включващи функционална грамотност, професионални умения, ключови компетентности, дигитална компетентност;
3. Идентифициране, активиране, оценка на способностите и стимулиране на неактивни лица за включване на пазара на труда, регистрация в ДБТ;

4. Обогаляване на услугата “Менторство” – чрез включване на действия, по „джоб карвинг” за групи в неравностойно положение, усилване ролята на работодателя, наставник и учител на работното място;
5. Предоставяне на трудово консултиране и професионално ориентиране, профилиране, активиране на потенциала на раб. сила, персонализирани услуги;
6. Подкрепа за самостоятелна заетост, вкл. в областта на социалната икономика:
  - a. мерки за стимулиране на предприемачеството на желаещи да стартират стопанска дейност, развитие и преценка на бизнес идеи, обучения за предприемачески умения, подкрепа за регистрация на бизнес дейности;
  - b. мерки за развитие на умения в областта на социалното предприемачество, в т.ч. за безработни и младежи;
  - c. мерки за подкрепа и развитие на започналите дейност начинаещи предприемачи;
  - d. достъп до финансиране за стартиращи предприемачи;
  - e. специфична подкрепа за самостоятелна заетост на младежи и други групи в неравностойно положение на пазара на труда
  - f. подкрепа за социално предприемачество.
7. Обучения за придобиване на професионална квалификация/преквалификация за безработни и неактивни лица, завършили образование без квалификация или с квалификация, неотговаряща на потребностите на работодателите, вкл. за подготовка на работна сила в секторите, в които се очаква недостиг на работна сила (според прогнозите до 2034 г.);
8. Обучения за придобиване на базови умения по различни професии, които не са обвързани с придобиване на квалификация, с цел включване на пазара на труда на лица с начално или без образование и с ниска грамотност;
9. Обучения за придобиване и развитие на умения и компетентности, необходими във връзка с бъдещето на труда (тип „soft skills“)- организационни умения, вкл. работа в екип, дигитални умения, STEM, преносими умения, разрешаване на проблеми, умения за учене, управление на времето и др.;
10. Пакет от мерки насочени към дългосрочно безработни лица за преодоляване на липсата на квалификация, образование, навици, мотивация и работа, в т.ч. мотивиране, обучение за придобиване на умения за учене, професионално ориентиране, професионално обучение, КК, чиракуване, др.;
11. Осигуряване на „пакети“ за мобилност. Завръщане на лица от чужбина чрез осигуряване на пакет от стимули и мерки. Възможност за развитие на предприемаческа дейност за завръщане на българи в малките населени места, според профила на лицето; мерки за трудова мобилност, в т.ч. осигуряване на „транспорт“, в населени места, в които липсва ежедневен обществен транспорт;
12. Валидиране на умения, придобити по неформален и информален начин извън сферата на формалното образование;
13. Стимулиране на работодателите за откриване на работни места на първичния пазар и предоставяне на стимули за насърчаване на заетостта на целеви групи със специфични потребности, вкл. рано пенсионираните лица, образовани младежи от ромската общност, граждани от трети страни, участници с произход от други държави, в т.ч. чрез финансиране на менторство и наставничество;
14. Дейности за подкрепа за развитието на социални предприятия на местно ниво за създаване на устойчиви работни места за роми, с акцент върху жените от ромски произход, хора с намалена работоспособност и продължително безработни;

15. Подкрепа за развитие на социалните предприятия, вкл. и на цифрови умения на работещите в тях;
16. Създаване на партньорства и мрежи, клъстери в социалната икономика;
17. Подкрепа за провеждане на обучения на служителите и работниците в социалните предприятия; валидиране на придобитите умения на работното място в социалното предприятие (особено за лица с увреждания) с цел интегриране на пазара на труда;
18. Стимулиране формите на сътрудничество между социалните предприятия за споделено производство и разпространение на продукти;
19. Подкрепа на дейности за повишаване информираността, разпознаваемостта на продуктите на социални предприятия на пазара.

Целеви групи:

- безработни, вкл. продължително безработни и младежи, хора с увреждания, - лица с основно и по-ниско образование и без квалификация;
- неактивни, вкл. младежи и младежи NEETs, хора с увреждания, лица с основно и по-ниско образование и без квалификация;
- желаещи да се самонаемат, независимо от статута им на пазара на труда;
- желаещи да стартират стопанска дейност, вкл. социални предприятия;
- търсещи работа /безработни/ лица, вкл. в социалната сфера.

СЦ 2. Модернизирание на институциите и службите на пазара на труда за оценяване и предвиждане на потребностите от умения с цел осигуряване на своевременна и съобразена с нуждите помощ, а също и за подпомагане на съответствието между търсенето и предлагането на пазара на труда, на преходите и на мобилността:

Примерни дейности/направления:

1. Повишаване на капацитета и експертизата на служителите от АЗ за работа с продължително безработни лица за откриване на наличните, придобиване и доразвиване на меки умения;
2. Създаване на център за валидиране на неформално и информално придобити умения и компетентности извън съществуващия в сферата на формалното образование;
3. Определяне на „Портфейл“ за обучение на различните целеви групи;
4. Анализ и разработване на мерки за насърчаване на подкрепа за местни политики - по отношение на „дефицит на работни места“-завръщане в населеното място, след завършване на образование /приоритизиране, напр. за учители, лекари, мед. сестри и др/. Прогнозиране и планиране на тенденциите и развитието на пазара на труда;
5. Разработване на мерки, които подпомагат трудовата мобилност;
6. Предоставяне на посреднически и подкрепящи услуги за търсещите работа лица и работодатели за транснационална мобилност, включително за чиракуване и стажуване, организиране и участие в информационни събития, трудови борси и др. в България и останалите страни от мрежата EURES;

7. Предоставяне на услуги за достъп до пазара на труда на лица от ЕС, кандидатстващи за работа в България;
8. Подобряване дейностите по планиране, изпълнение, мониторинг, оценка и контрол на политики и услуги в институциите в сферата на пазара на труда.
9. Подобряване на дизайна и участието в активни политики на пазара на труда с акцент върху индивидуализирана и интегрирана подкрепа;
10. Изграждане на ефективни партньорства и обмен на информация между институциите МТСП, АЗ, АСП, МОН, НАПОО, НСИ, НОИ, ИА ГИТ, АХУ, НАП, АКСУ и др. по въпроси, свързани с пазара на труда, в т.ч. чрез системи за електронен обмен на данни;
11. Осигуряване на адекватно прогнозиране на потребностите на участниците на пазара на труда и предоставянето на услуги за тях и по-активно въвличане и участие на работодателите в различните процеси;
12. Повишаване на качеството на предоставяните услуги от институциите в сферата на пазара на труда;
13. Провеждане на специализирани изследвания, проучвания и анализи, като напр. наличие на съответствие между търсенето и предлагането на работна сила, вкл. в регионите с най-висока безработица, определяне на проблемите и търсене на решения за преодоляване на регионалния дисбаланс, сектори с недостиг на работна сила, др.;
14. Подобряване на координацията между МОН и АЗ по отношение на учащите, завършващи 10 клас, 12 клас, както и завършващите университетите, в контекста на интеграцията им в трудовия пазар;
15. Дейности за повишаване на капацитета на социалните партньори с цел насърчаване на социалния диалог и засилване на ролята и участието им в Европейския семестър и формирането на националните политики във връзка с изпълнението на Европейската харта за социалните права;
16. Обмен на най-добри практики относно начините за задържане и привличане на таланти от и към страната;
17. Изграждане на система за оценка на ефективността и ефикасността на предлаганите от АЗ услуги, базирана на данни от свързани административни регистри;
18. Цифрова трансформация на институциите и службите на пазара на труда. Подобряване на системата за разпространение на информация и комуникация между структурните звена;
19. Изграждане на автоматизиран съветник за трудово посредничество, базиран на оценка на уменията на търсещите работа лица, предлагащ алтернативни сценарии за преходи в заетост;
20. Въвеждане на изкуствен интелект в помощ на предоставяните посреднически услуги, чрез който да се определят алтернативи за възможностите за заетост на дадения човек в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план;
21. Профилиране (сегментиране) на търсещите работа лица. Разграничаване на различни видове профилиране с помощта на анализи на придобитите данни;
22. Съпоставяне на търсещите работа лица с наличните работни места.

Целева група: Служители в институции работещи в сферата на пазара на труда, безработни, ТРЛ, неактивни, други.

СЦ 3. Насърчаване на участие на жените на пазара на труда, по-добър баланс м/у професионалния и личния живот, включително достъп до грижи за деца, здравословна и добре приспособена работна среда, отчитаща рисковете за здравето, адаптиране на работниците, предприятията и предприемачите към промените и активен живот на възрастните хора и остаряване в добро здраве:

Съдържа две подцели, както следва:

Специфична цел 3.1. Насърчаване на участие на жените на пазара на труда, по-добър баланс между професионалния и личния живот, включително достъп до грижи за деца:

Примерни дейности/направления:

1. Подкрепа и насърчаване използването на гъвкави форми на работа и въвеждането иновативни форми на организация на труда;
2. Практики, насърчаващи професионалната и географската мобилност на родителите.
3. Насърчаване на участието на жените на пазара на труда;
4. Насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете, недискриминацията и ненасилието на работното място;
5. Практики за подкрепа на самотните и многодетни родители и улесняване достъпа им до пазара на труда и кариерното им развитие.

Специфична цел 3.2. Здравословна и добре приспособена работна среда, отчитаща рисковете за здравето, адаптиране на работниците, предприятията и предприемачите към промените и активен живот на възрастните хора и остаряване в добро здраве:

Примерни дейности/направления:

1. Насърчаване на по-дълъг активен живот чрез интегриран и иновативен подход;
2. Адаптиране на работната среда за справяне с рисковете за здравето;
3. Адаптиране на работниците, предприятията и предприемачите към промените в т.ч. активно остаряване в добро здраве; реакция при криза;
4. Апробиране и въвеждане на превантивни мерки, вкл. чрез повишаване на квалификацията и преквалификация на заети лица в риск от загуба на работа вследствие на реструктуриране на икономиката (в резултат от глобализация, въвеждане на нови технологии, закриване на неекологични производства и др.);
5. Създаване, тестване и внедряване на инструменти и модели на секторно и фирмено ниво за стратегическа оценка на потребностите от работна сила, в т.ч. от нови умения и квалификации. Инструменти за изследване и оценка на качествата и стратегическия потенциал на човешкия капитал по сектори и региони;

6. Разработване и реализиране на секторни и регионални стратегии, програми и модели за адаптация към промените и развитие на човешките ресурси по сектори и региони. Подкрепа в създаването на секторни и регионални фондове и клъстери за развитие на умения на работната сила;
7. Разработване и внедряване на системи за изследване и оптимизация на работните процеси, на организационната и екипна ефективност. Инструменти и модели за одит и оценка на ефективността и ефикасността в управлението на човешките ресурси, въвеждане в работата и социализация на новопостъпили млади работници и служители; управление на разнообразието (различията) в организациите, корпоративната култура и приемствеността между поколенията на работното място;
8. Развитие на секторни, регионални и фирмени стратегии и мерки за управление във връзка с възрастта (активно остаряване). Повишаване на осведомеността и разбирането от страна на работодателите, работниците и техните представители относно предизвикателствата и възможностите, произтичащи от демографските промени. Осигуряване и поддържане на здравословна, безопасна и продуктивна работна среда, съобразена с възрастовите потребности на работната сила. Насърчаване на иновативни подходи за целия жизнен цикъл, допълнени от продуктивни и качествени работни места, които да дадат възможност на хората да поддържат своите умения, продуктивност и работоспособност на всеки възрастов етап.;
9. Подкрепа за създаване на специализирани онлайн портали за търсене и предлагане на работни места за хора над 50 – годишна възраст и хора с трайни увреждания. Разработване и внедряване на инструменти, модели и програми за изследване и управление на стреса на работното място. Подкрепа в изграждането и развитието на фирмени и секторни центрове за превенция и профилактика на стреса в работата, в т.ч. и прегряването /“бърнаут“/;
10. Разработване и внедряване на инструменти и модели за адаптиране на работните места и организацията на процесите към хора с хронични заболявания и трайни увреждания;
11. Мерки за работа с работодателите, вкл. при реструктуриране на икономиката;
12. Подкрепа за подготовка на работна сила в сектори, в които се очаква недостиг на работна сила (съгласно прогнозите до 2034 г.), вкл. в социалната сфера;
13. Практики, насърчаващи професионалната и географската мобилност на заетите лица. Осигуряване на „транспорт“, в населени места, в които липсва ежедневен обществен транспорт;
14. Насърчаване участието на по-възрастното население в пазара на труда;
15. Подкрепа за активен живот на възрастните хора и остаряване в добро здраве;
16. Насърчаване на по-дълъг активен живот чрез интегриран и иновативен подход;
17. Осигуряване на по-добър баланс между професионален и личен живот, включително чрез достъп до заетост и ре/интеграция на пазара на труда на лица, полагащи грижи за зависими възрастни членове на семейства. Достъп до услуги, вкл. интегрирани в подкрепа на тези лица;
18. Насърчаване на работодателите да подобряват работната среда, да въвеждат гъвкави и/или иновативни форми на организация на работното време, вкл. за работещите над 54 г.;

19. Обучение на работодателите в подкрепа на развитие на сферата на КСО дейности;
20. Изследване на новите форми на заетост и повишаване привлекателността на новите професии;
21. Съвместни действия на социалните партньори за провеждане на социален диалог и постигане на договорености на национално и секторно ниво по въпроси, свързани с подобряването на условията и организацията на труд, адаптирането на предприятията и работниците към промените и прилагане на специални политики по активното стареене.

Целева група: Работодатели, жени, безработни лица, възрастни лица, заети лица, търсещи работа лица. Заети лица, в т.ч. наети и самостоятелно заети лица; работодатели, лица, полагащи грижа за зависим възрастен член от семейството, възрастни в риск и техните семейства.

СЦ 4. Насърчаване на ученето през целия живот, по-специално гъвкавите възможности за повишаване на квалификацията и за преквалификация за всички, като се вземат предвид цифровите умения, по-доброто предвиждане на промените и изискванията за нови умения, улесняването на преходите в професионалното развитие и насърчаването на професионалната мобилност:

Примерни дейности/направления:

1. Целева подкрепа за повишаване на квалификацията и преквалификация на заети лица;
2. Осигуряване на гъвкави възможности за обучения, усъвършенстване и преквалифициране, включително обучения на работното място;
3. Валидиране на знания, умения и компетенции, постигнати чрез неформално и самостоятелно учене;
4. Инвестиции в умения, съобразно нуждите на пазара на труда с фокус върху общите и специфичните дигитални умения;
5. Мерки за намаляване на различията в компетенциите между отделните възрастови групи по отношение на ИКТ уменията и STEM уменията. Подкрепа за обучения;
6. Подкрепа за създаване на благоприятна среда за учене през целия живот;
7. Изграждане на национална мрежа за професионално ориентиране на възрастни – напр. центрове за професионално ориентиране във всяко бюро по труда в областен град;
8. Дейности по насърчаване на професионалната мобилност и подкрепа за кариерно развитие на заетите лица;
9. Обучения за придобиване на базови дигитални умения за ползване на услуги, вкл. социални;
10. Мерки за повишаване на компетенциите и уменията на високоспециализиран персонал в ключови области от здравната система.;

11. Подкрепа за повишаване на професионалния капацитет на обучаващите се специализанти в системата на здравеопазването за придобиване на специфични за този сектор умения;
12. Обучения, предназначени за предприемачи и служители на различни управленски нива за придобиване на бизнес умения по оперативен мениджмънт и др..

Целева група: Заети лица, в т.ч. наети и самостоятелно заети лица. Работодатели.

II. Приоритет 2 „Социално включване и равни възможности“:

Действия за подкрепа в рамките на 2 специфични цели (СЦ), както следва:

СЦ 1. Поощряване на активното приобщаване с оглед на насърчаването на равните възможности и активното участие и по-добрата пригодност за работа:

Примерни дейности/направления:

1. Разработване на мерки за активно приобщаване с цел подобряване на пригодността за заетост на уязвимите групи чрез интегрирана подкрепа и индивидуализиран подход – рехабилитация, обучение, включване в заетост, др.
2. Предоставяне на услуги за семейства с деца, вкл. с увреждания, чрез интегрирани услуги като семейно консултиране, ранно детско развитие и др.
3. Предоставяне на интегрирана подкрепа (посредничество за заетост, насърчаване на квалификацията, преквалификацията, социални услуги, дейности за достъп до образование и здравеопазване) за нуждаещите се. Услуги, подпомагащи заетостта на младежи в риск.
4. Подобряване на достъпа до заетост на хората с увреждания и на други уязвими групи чрез предоставяне на комплексни услуги, вкл. към техните семейства. Подкрепа за заетост на лицата, полагащи грижа за зависими членове на семейството.
5. Специализирани подкрепящи мерки на работните места за хората с увреждания чрез компенсация в случаите на по-ниска производителност на труда и/или изключително натоварване на работодателя, вкл. менторство, наставничество; предоставяне на средства за адаптивност и други с оглед постигане на устойчивост на заетостта на лицето.
6. Надграждане на капацитета на работодателите за работа с хора с увреждания, чрез информационни кампании, обучения за приемственост и насърчаване на активното участие в работния процес.

Целеви групи: Хора с увреждания и техните семейства, семейства с деца, вкл. с увреждания и техните семейства, деца и възрастни в риск, работодатели.

СЦ 2. Подобряване на равния и навременен достъп до качествени, устойчиви и достъпни услуги; модернизиране на системите за социална закрила, включително насърчаване на достъпа до социална закрила; подобряване на достъпността, ефективността и устойчивостта на системите на здравеопазване и на услугите за полагане на дългосрочни грижи:

Примерни дейности/направления:

1. Подобряване на достъпа на уязвимите групи, включително на ромите, до специализирани и общодостъпни услуги за подкрепа за активно приобщаване и разработване на мерки за преодоляване на предразсъдъците и дискриминацията при жилищното настаняване.
2. Предоставяне на подкрепа в семейството и общността, превантивни и подкрепящи услуги за деца и осигуряване на достъп до дългосрочни грижи (включително и инфраструктура):
  - ✓ Развитие на услуги за мобилна превантивна обществена работа – включително работа в маргинализирани общности;
  - ✓ Създаване на общодостъпни социални услуги за информизиране, консултиране и обучение за реализиране на социални права и за развиване на умения;
  - ✓ Създаване на социални и интегрирани здравно-социални услуги в домашна среда и в общността за хора с увреждания, възрастни хора и хора в невъзможност за самообслужване;
  - ✓ Създаване на заместваща грижа в подкрепа на родителите на деца с трайни увреждания, семействата и лицата, които полагат грижа в домашна среда за пълнолетни лица с трайни увреждания в невъзможност за самообслужване и за възрастни хора в невъзможност за самообслужване;
  - ✓ Създаване на услуги за подкрепа и обучение на членове на семейството, които полагат неформална грижа в домашна среда за лица с трайни увреждания и за лица в надтрудоспособна възраст в невъзможност за самообслужване;
  - ✓ Услуги за спешно осигуряване на подкрепа в случай на кризисна ситуация;
  - ✓ Подкрепа на процеса за дългосрочна грижа за хората с увреждания, чрез закриване на специализираните институции за хора с увреждания и създаване на социални и интегрирани здравно-социални услуги, включително и подкрепящи услуги, услуги за дневна грижа, услуги за резидентна грижа, подкрепа на мерки за превенция на институционализацията и други;
  - ✓ Осигуряване на подкрепа на процеса за реформиране на Домовете за стари хора;
  - ✓ Подкрепа за разширяване на мрежата от услуги за ранно детско развитие – формиране на родителски умения; консултиране и подкрепа на родители по въпросите на ранното детско развитие и отглеждането на деца; превенция на изоставянето на деца и други;
  - ✓ Подкрепа за развитие на услуги за ранна интервенция на уврежданията за деца;
  - ✓ Подкрепа на членове на разширеното семейство, полагащи грижи за деца, чиито родители живеят и работят извън страната;
  - ✓ Развитие на застъпничеството и посредничеството като услуги за подкрепа на лицата да защитават и да отстояват своите права и потребности и

осъществяване на взаимодействие и координация между служителите на институциите в интерес на заинтересованите лица за реализиране на правата и потребностите им;

- ✓ Създаване на услуги за осигуряване на подслон и подкрепа на бездомни лица;
- ✓ Подкрепа за процеса по предоставяне на превантивни и подкрепящи услуги в общността за деца и младежи – развитие на услуги за превенция и реинтеграция, реализиране на дейности за превенция на възпроизвеждането на институционалния модел на грижа и повишаване на качеството и ефективността на услугите за подкрепа на децата и техните семейства, интегрирано предоставяне на подкрепа и интегрирани междусекторни услуги, подкрепа и обучения за придобиване на социални умения на младежи напускащи системата за грижа;
- ✓ Подобряване на средата в съществуващи социални услуги/реформиране на съществуващи социални услуги;
- ✓ Подкрепа за придобиване на трудови умения;
- ✓ Дейности за популяризиране на социалните услуги и работата в тях.

3. Модернизиране на системите за социална закрила, включително насърчаване на достъпа до социална закрила. Инвестиции за подобряване на достъпността на хората с увреждания. Подкрепа чрез разработване и въвеждане на карта за идентификация за хората с увреждания.

4. Инвестиции в политиките за децата и тяхното благосъстояние, вкл. в контекста на Детската гаранция.

5. Разработване на механизми за подкрепа на социално уязвими групи за достъп до услуги във връзка с дигитализацията и бъдещите подходи при предоставянето на информация и услуги.

6. Подобряване експертизата и капацитета на институциите и заетите в социалната сфера;

- ✓ Подкрепа за преквалификацията и повишаването на квалификацията на социалните работници и тяхната териториална мобилност;
- ✓ Стажантски програми и наставничество за новоназначени специалисти в социалните услуги;
- ✓ Обучения и супервизия на специалисти, предоставящи социални услуги и на общински служители по стандартите и критериите за качество на социалните услуги;
- ✓ Обучения за служители, отговорни за насочването за ползване на социални услуги;
- ✓ Обучение на общински служители за планиране на социалните услуги;
- ✓ Повишаване на капацитета за анализиране и планиране на социалните услуги, вкл. и подкрепа за разработване на програми за развитие на качеството на социалните услуги и тяхното изпълнение;
- ✓ Подкрепа за реализиране на интегриран подход и предоставяне на интегрирани услуги;

- ✓ Повишаване на капацитета на специалистите, осъществяващи социални дейности в контекста на протичащите процеси на дигитализация и цифровизация, включително и при предоставянето на услугите;
- ✓ Подкрепа на органите на съдебната власт чрез обучения в областта на социалните услуги, междуинституционално взаимодействие и оказване на съдействие, особени правила при предоставянето на социални услуги, ползване на резидентна грижа от лица, поставени под пълно запрещение;
- ✓ Обучения за служителите на АСП и АКСУ;
- ✓ Подкрепа за реформите и повишаване на капацитета в социалното осигуряване (НОИ);
- ✓ Повишаване на институционалния капацитет на публичните администрации на национално, регионално и местно равнище за осъществяването за ефективно координиране на държавната политика за правата на хората с увреждания;
- ✓ Подкрепа на институциите за идентифициране на жертвите на насилие.
- ✓ Дигитализация на работните процеси, дигитализация на услугите, включително телеасистенция, въвеждане на различни форми на електронни инструменти и ресурси.

7. Подкрепа за заетите в сферата на закрила на детето:

- ✓ Периодични обучения/ супервизии за работещите в социалните услуги, отделите за закрила на детето, др.;
- ✓ Специфични обучения по теми и подходи на работа, имащи отношение към определените целеви групи за съответния регион;
- ✓ Въвеждане на стимули, които да мотивират работещите в социалната сфера, включително нефинансови;
- ✓ Създаване на информационна свързаност чрез софтуерен продукт (информационна база данни), който да генерира данни и информация от други органи за закрила;
- ✓ Изграждане на експертен капацитет на служителите на ДАЗД на местно и национално равнище. Обучения за служителите на Държавната агенция за закрила на детето;
- ✓ подобряване на междуинституционалното взаимодействие между органите за закрила на детето на всички нива и координация при работа с деца, жертви на насилие или в риск от насилие.

8. Услуги за пострадали от насилие, вкл. превенция:

- ✓ Комплексен подход за подкрепа на лица, жертви на насилие;

Подкрепа и осигуряване на подслон на лица, пострадали от домашно насилие, и на лица – жертви на трафик.

Целеви групи: Хора с увреждания; деца и възрастни в риск и техните семейства; семейства с деца, вкл. с увреждания; деца и възрастни в риск; деца, младежи и възрастни, включително с увреждания, ползващи социални услуги и техните семейства; служители на доставчици на социални и здравни услуги; лица, заети в

услуги в резидентна грижа; служители от институции/организации, ангажирани с политиките в социалната сфера.

III. ПРИОРИТЕТ 3 „Териториални инвестиции“:

Цялият приоритет включва изпълнение единствено чрез териториални инструменти, изпълнявани на територията на цялата страна, структурирани по райони от ниво 2.

Действия за подкрепа в рамките на 6 специфични цели (СЦ), както следва:

СЦ 1. Подобряване на достъпа до трудова заетост на всички лица, търсещи работа, и по-специално на младите хора и дългосрочно безработните, както и на неактивните лица, като се поощрява самостоятелната заетост и социалната икономика:

Примерни дейности/направления:

1. Включване на безработни младежи в мерки за осигуряване на преход от образование към заетост и на първа работа, вкл. стажуване и чиракуване, субсидирана заетост, обучение на работното място.
2. Идентифициране, активиране, мотивиране, оценка на способностите и стимулиране на неактивни лица за включване на пазара на труда, регистрация в ДБТ, в т.ч. младежи NEETs;
3. Мотивиране, оценка на способностите и стимулиране на продължително безработни лица за включване на пазара на труда.
4. Предоставяне на обучения, включващи функционална грамотност, професионални умения, ключови компетентности, дигитална компетентност, обучение чрез работа и др., за младежи, в т.ч. NEETs, и за продължително безработни лица.
5. Предоставяне на трудово консултиране и професионално ориентиране към сектори и професии, за които е установена териториална необходимост.
6. Обучения за придобиване на професионална квалификация/преквалификация за безработни и неактивни лица без квалификация или с квалификация, неотговаряща на потребностите на работодателите в секторите, в които е налице или се очаква недостиг на работна сила за съответния регион.
7. Мерки за насърчаване на мобилност на работната сила, особено в населени места, в които липсва ежедневен обществен транспорт.
8. Дейности за подкрепа за развитието на социални предприятия на местно ниво за създаване на устойчиви работни места.
9. Подкрепа за стартиране на самостоятелна заетост.

Целеви групи:

- продължително безработни, вкл. младежи, хора с увреждания лица с основно и по-ниско образование и без квалификация, хора над 54 г. възраст;
- неактивни лица, вкл. младежи NEETs, хора с увреждания, лица с основно и по-ниско образование и без квалификация;
- социални предприятия; самостоятелно заети; желаещи да стартират собствен бизнес;
- търсещи работа и заети лица в предприятия на социалната икономика.

СЦ 2. Насърчаване на участие на жените на пазара на труда, по-добър баланс м/у професионалния и личния живот, включително достъп до грижи за деца, здравословна и добре приспособена работна среда, отчитаща рисковете за здравето, адаптиране на работниците, предприятията и предприемачите към промените и активен живот на възрастните хора и остаряване в добро здраве:

Съдържа две подцели, както следва:

СЦ 2.1. Насърчаване на балансирано участие на жените на пазара на труда, равенство и по-добър баланс м/у професионалния и личния живот, включително чрез достъп до грижи за деца:

Примерни дейности/направления:

1. Подкрепа и насърчаване използването на гъвкави форми на работа и въвеждането иновативни форми на организация на труда, с цел осигуряването на по-добър баланс между професионалния и личния живот, включително достъп до грижи за деца и достъп до услуги в домашна среда и в общността за зависими членове на техните семейства.
2. Практики, насърчаващи професионалната и географската мобилност на лица, полагащи грижи за зависими членове на техните семейства. Осигуряване на транспорт в населени места, в които липсва ежедневен обществен транспорт.
3. Подкрепа на самотните и многодетни родители и за хората, полагащи грижи за зависими членове на техните семейства, за улесняване достъпа им до заетост и кариерното им развитие във връзка с регионалните потребности и възможности на пазара на труда.

СЦ 2.2. Насърчаване на адаптирането на работниците, предприятията и предприемачите към промените, на активния живот на възрастните хора и остаряването в добро здраве и на здравословната и добре приспособена работна среда, отчитаща рисковете за здравето:

Примерни дейности/направления:

1. Адаптиране на работната среда за справяне с рисковете за здравето. Осигуряване на здравословна, безопасна и продуктивна работна среда, съобразена с възрастовите потребности на работещите.
2. Адаптиране на работниците, предприятията и предприемачите към промените; реакция при криза.

3. Насърчаване на работодателите да подобрят работната среда, вкл. и гъвкави и/или иновативни форми на организация на работното време, съгласно местни териториални специфики.

Целеви групи: Лица, полагащи грижа за зависим член от семейството. Работодатели. Заети лица.

СЦ 3. Насърчаване на ученето през целия живот, по-специално гъвкавите възможности за повишаване на квалификацията и за преквалификация за всички, като се вземат предвид цифровите умения, по-доброто предвиждане на промените и изискванията за нови умения, улесняването на преходите в професионалното развитие и насърчаването на професионалната мобилност:

Примерни дейности/направления:

1. Повишаване на квалификацията и преквалификация на заети лица в контекста на регионалните и местните потребности от квалификация на работната сила.
2. Осигуряване на гъвкави възможности за обучения, включително обучения на работното място и обучения за придобиване на ключови компетентности и умения, в сектори и предприятия от важно местно и регионално значение, включително и провеждането на специфични обучения в тези сектори.
3. Дейности по насърчаване на професионалната мобилност и подкрепа за кариерно развитие на заетите лица в рамките на региона и привличане на необходима работна сила към регионите.
4. Обучения за придобиване на базови дигитални умения за ползване на услуги във връзка с установени местни потребности.

Целеви групи: Заети лица, в т.ч. наети и самостоятелно заети лица. Работодатели.

СЦ 4. Насърчаване на социално-икономическата интеграция на граждани напреди държави и на маргинализирани общности, като например ромите:

Примерни дейности/направления:

1. Включване в заетост, вкл. субсидирана заетост, с цел устойчива интеграция на пазара на труда.
2. Предоставяне на обучения, включително обучение чрез работа, стажуване или чиракуване, обучения за придобиване на функционална грамотност, професионални умения, ключови компетентности и придобиване на умения за повишаване шансовете за включване в заетост. Предоставяне на трудово консултиране и професионално ориентиране.
3. Идентифициране, активиране, оценка на способностите и стимулиране на неактивни лица за включване на пазара на труда, регистрация в ДБТ.

4. Обучения за придобиване на базови умения по различни професии, които не са обвързани с придобиване на квалификация, с цел включване на пазара на труда на лица с начално или без образование и с ниска грамотност.
5. Подкрепа на самотните и многодетни родители и улесняване достъпа им до услуги, вкл. и до пазара на труда и кариерното им развитие.
6. Предоставяне на услуги за семейства с деца, вкл. с увреждания, чрез интегрирани услуги като семейно консултиране, семейното планиране и отговорно родителство, услуги за ранно детско развитие, формиране на родителски умения; превенция на изоставянето на деца и други.
7. Предоставяне на подкрепа с цел подобряване достъпа до здравни услуги и здравна профилактика.
8. Достъп до социални услуги и развитие на социални умения.
9. Организиране на кампании за преодоляване на патриархалните стереотипи сред маргинализираните общности.
10. Организиране на кампании за създаване на толерантност и благоприятна обществена среда за изпълнението на политиките за социално включване. Мерки за повишаване на здравната и образователната култура.

Целеви групи: Лица, живеещи в маргинализирани общности и създаващи риск от бедност и социално изключване.

СЦ 5. Поощряване на активното приобщаване с оглед на насърчаването на равните възможности и активното участие и по-добрата пригодност за работа:

Примерни дейности/направления:

1. Разработване на мерки за активно приобщаване с цел подобряване на пригодността за заетост на уязвимите групи, , вкл. и техните семейства, както и предоставяне на комплексни услуги с цел достъп до заетост.
2. Предоставяне на услуги за семейства с деца, вкл. с увреждания, чрез интегрирани услуги като семейно консултиране, ранно детско развитие и др.
3. Предоставяне на интегрирана подкрепа (посредничество за заетост, квалификация, преквалификация, дейности за достъп до социални услуги, образование и здравеопазване)
4. Специализирани подкрепящи мерки на работните места за хората с увреждания.

Целеви групи: Хора с увреждания и техните семейства, Семейства с деца, вкл. с увреждания и техните семейства. Деца и възрастни в риск. Работодатели.

СЦ 6. Подобряване на равния и навременен достъп до качествени, устойчиви и достъпни услуги; модернизиране на системите за социална закрила, включително насърчаване на достъпа до социална закрила; подобряване на достъпността,

ефективността и устойчивостта на системите на здравеопазване и на услугите за полагане на дългосрочни грижи:

Примерни дейности/направления:

1. Предоставяне на подкрепа в семейството и общността.
2. Социални и интегрирани здравно-социални услуги в домашна среда и в общността за хора с увреждания, възрастни хора и хора в невъзможност за самообслужване.
3. Подкрепа на родителите на деца с трайни увреждания, семействата и лицата, които полагат грижа в домашна среда за пълнолетни лица с трайни увреждания в невъзможност за самообслужване.
4. Подкрепа и обучение на членове на семейството, които полагат неформална грижа в домашна среда за лица с трайни увреждания и за лица в надтрудоспособна възраст в невъзможност за самообслужване.
5. Подкрепа за придобиване на трудови умения.
6. Услуги за лица, пострадали от насилие, вкл. превенция.

Целеви групи: Хора с увреждания и в невъзможност за самообслужване; Деца и възрастни в риск и техните семейства; Семейства с деца, вкл. с увреждания.

IV.Приоритет за техническа помощ:

Подкрепа за: Подобряване на процесите на планиране, изпълнение, мониторинг, оценка и контрол на ОП РЧР и Повишаване капацитета на бенефициентите при разработването и управлението на проекти.